

ООУ „ Методи Митевски Брицо “

Лозово

НАСТАВНА ПРОГРАМА

за слободен изборен предмет – СООБРАЌАЈ

V одделение

Основни податоци за програмата

Наставен предмет	Сообраќај
Изготвиле:	Бојана Тасевески – одделенски наставник Ристенка Јовановска – одделенски наставник
Училиште :	ООУ „Методи Митевски-Брицо“ Лозово
Вид/категорија на наставен предмет	Слободен изборен предмет
Одделение	V (петто)
Теми/подрачја во наставната програма	-Поим за сообраќај/видови на сообраќај -Сообраќајни знаци, правила и прописи -Возење велосипед, правила -Практични вежби за возење велосипед
Број на часови	36
Опрема и средства	Смарт табла, таблети, слики, постери, видеа , модели на сообраќајни знаци, велосипед, слики од сообраќајни ситуации.

ПОВРЗАНОСТ СО НАЦИОНАЛНИТЕ СТАНДАРДИ

Наставната програма вклучува релевантни компетенции од подрачјето: **Техника, технологија и претприемништво**

Ученикот/ученицката знае и/или умее:	
VII-A.1	да ги поврзува сознанијата од науката и нивна примена во техниката и технологијата и во секојдневниот живот
VII-A.2	да ја објасни потребата од иновации за развојот на општеството
VII-A.3	да објасни како напредните технички и технолошки системи/продукти го подобруваат секојдневниот живот на луѓето
VII-A.9	активно да учествува во тимска работа според претходно усвоени правила и со доследно почитување на улогата и придонесот на сите членови на тимот
Ученикот/ученицката разбира и прифаќа дека:	
VII-B.2	успешните идеи коишто водат кон лични, социјални и финансиски придобивки се резултат на креативност, иницијативност, посветеност и истрајност.
VII-B.3	иницијативата е битен услов за внесување промени во личниот живот и животот во заедницата, а успешноста на промените е поврзана со соочување со предизвици и/или преземање ризик.
VII-B.5	ресурсите не се неограничени и дека е потребно одговорно да се користат.

Наставната програма вклучува релевантни компетенции и од подрачјето: **Јазична писменост**

Ученикот/ученицката знае и/или умее:	
I-A.1	да ги изразува и пренесува своите мисли, чувства, информации и ставови во различни комуникациски ситуации на својот мајчин јазик, преку различни медиуми и за различни цели
I-A.3	да води критички и конструктивен дијалог, аргументирано искажувајќи ги своите ставови
Ученикот/ученицката разбира и прифаќа дека:	
I-B.2	со употребата на јазикот во различни контексти и средини, и во различни форми, се овозможува ефикасна комуникација и интеракција (секогаш имајќи во предвид со кого се остварува комуникацијата)

Наставната програма вклучува релевантни компетенции и од подрачјето: **Дигитална писменост**

Ученикот/ученичката знае и/или умее:	
IV-A.1	да ги истражува и споредува можностите на познати и нови дигитални уреди и самостојно да процени, одбере и да ги користи тие што се најсоодветни за конкретна потреба и ситуација
IV-A.4	во соработка со други, да анализира проблем, да развие идеја и план за негово истражување и решавање и да испланира кога и за што ќе користи ИКТ
IV-A.5	да определи какви информации му/и се потребни, да најде, избере и преземе дигитални податоци, информации и содржини, и да ја процени нивната релевантност во однос на конкретната потреба и веродостојноста на изворот
IV-A.8	на безбеден и одговорен начин да ги користи дигиталните содржини, образовните и социјални мрежи и дигитални облаци
Ученикот/ученичката разбира и прифаќа дека:	
IV-B.1	дигиталната писменост е неопходна за секојдневното живеење - го олеснува учењето, животот и работата, придонесува за проширување на комуникацијата, за креативност и иновативност, нуди разни можности за забава,
IV-B.2	неодговорното и неумешното користење на ИКТ има органичувања и може да носи ризици за поединецот или општеството
IV-B.3	потенцијалите на ИКТ ќе се зголемуваат и треба да се следат и користат, но и дека треба да се има критичен однос кон веродостојноста, доверливоста и влијанието на податоците и информациите што се достапни преку дигиталните уреди
IV-B.7	неумереното и во несоодветна положба (неергономски) користење на дигиталните технологии може негативно да влијае на здравјето, личниот и социјалниот живот, а несоодветното складирање на дигиталниот отпад неповолно влијае врз животната средина.

Наставната програма вклучува релевантни компетенции и од подрачјето: **Личен и социјален развој**

Ученикот/ученицката знае и/или умее:	
V-A.2	да избира и практикува активности кои обезбедуваат развој и подобрување на сопственото ментално и физичко здравје и добросостојба
V-A.4	да прави процена на сопствените способности и постигања (вклучувајќи ги силните и слабите страни) и врз основа на тоа да ги определува приоритетите што ќе му/и овозможат развој и напредување
V-A.7	да ги користи сопствените искуства за да си го олесни учењето и да го прилагоди сопственото однесување во иднина
V-A.9	да ги предвиди последиците од своите постапки и од постапките на другите по себе си и по другите
V-A.15	да соработува со други во остварување на заеднички цели, споделувајќи ги сопствените гледишта и потреби со другите и земајќи ги предвид гледиштата и потребите на другите
V-A.18	да истражува, поставувајќи релевантни прашања, со цел да ги открие проблемите, да ги анализира и вреднува информациите и предлозите и да ги проверува претпоставките
V-A.20	критички да ги анализира информациите и доказите според релевантни критериуми
Ученикот/ученицката разбира и прифаќа дека:	
V-B.1	грижата за сопственото тело и редовното практикување физички активности е важен услов за обезбедување физичко и ментално здравје
V-B.3	сопствените постигања и добросостојба во најголема мера зависат од трудот што самиот/самата го вложува и од резултатите што самиот/самата ги постигнува

Наставната програма вклучува релевантни компетенции и од подрачјето: **Општество и демократска култура**

Ученикот/ученицката знае и/или умее:	
VI-A.2	да го анализира сопственото однесување со цел да се подобри, поставувајќи си реални и остварливи цели за активно делување во заедницата
VI-A.11	да ги применува правилата и прописите за безбедно учество во сообраќајот
Ученикот/ученицката разбира и прифаќа дека:	
VI-B.9	секој граѓанин треба да презема одговорност за промените во природата предизвикани од активностите на човекот

РЕЗУЛТАТИ ОД УЧЕЊЕ

Тема 1 : Поим за сообраќај / видови сообраќај (10 часа)

Знаења /вештини :

- Го разбира поимот сообраќај и знае да го дефинира
- Се запознава со развојот на патната мрежа низ историјата
- Набројува и објаснува за сите видови сообраќај (сообраќајни средства)
- Ја разбира неопходноста на сообраќајот во современиот свет
- Истражува интересни податоци за современи сообраќајни архитектонски решенија во светот
- Истражува за современите сообраќајни превозни средства што користат алтернативни извори на енергија

Ученикот/ученичката ќе биде способен/способна да:

- Објаснува за важноста од постоење на разни видови сообраќај ;
- Објасни кога , каде и зошто почнале да се прават патишта:
- Истражува релевантни податоци за видовите сообраќај ;
- Истражува и објаснува за современи архитектонски достигнувања за проектирање на сообраќајни решенија:
- Истражува и објаснува за современи сообраќајни превозни средства кои се еколошки (не загадуваат) а за гориво користат био маса или алтернативни извори на енергија (соларно)

Ученикот/ученичката ќе:

- го развива и усовршува својот интерес за истражувања во врска со современиот сообраќаен свет
- се мотивира да иновира, да креира прототипови на современи сообраќајни превозни средства.

Содржини (и поими) и број на часови	Примери за активности
1. Поим за сообраќај (1 час)	<ul style="list-style-type: none"> Учениците –секој по свое видување се обидува да објасни како го доживува поимот сообраќај. Разменуваат искуства од нивното учество во сообраќајот на разни начини. Потоа споделуваат видео споделено на смарт таблата за сообраќај и видови сообраќај. https://www.youtube.com/watch?v=DiaHX2vZ0GM (дискусија за видеото)
2. Видови сообраќај - Патен сообраќај (1 час)	<ul style="list-style-type: none"> Разговараме на тема патен сообраќај. Што е тоа? Зошто така се вика? Кој учествува во него? Каде се одвива? Разговараме од потребата да се градат патишта(бура на идеи) Зошто ни се потребни патиштата? Проследуваат видео за изградбите на првите патишта во светот. https://www.youtube.com/watch?v=z1aFWtBXHII (дискусија за видеото)
Воздушен сообраќај (1 час)	<ul style="list-style-type: none"> Разговараме на тема воздушен сообраќај. Што е тоа? Зошто така се вика? Кој учествува во него? Каде се одвива? Разговараме од потребата на развој и унапредување на воздушниот сообраќај (бура на идеи) . Проследуваат видео за изградбите на првите летови со авион во светот. https://www.youtube.com/watch?v=M9Yww9LG3gw (дискусија за видеото)
Воден сообраќај (1 час)	<ul style="list-style-type: none"> Разговараме на тема воден сообраќај. Што е тоа? Зошто така се вика? Кој учествува во него? Каде се одвива? Разговараме од потребата на развој и унапредување на водениот сообраќај (бура на идеи) . Проследуваат видео за првите пловидби со мали бродови по морињата во светот. https://www.youtube.com/watch?v=engWBTqeUD0 (дискусија за видеото)
Железнички сообраќај (1 час)	<ul style="list-style-type: none"> Разговараме на тема железнички сообраќај. Што е тоа? Зошто така се вика? Кој учествува во него? Каде се одвива? Разговараме од потребата на развој и унапредување на железничкиот сообраќај (бура на идеи) . Проследуваат видео за првите возови во светот. https://www.youtube.com/watch?v=AbhAl19RkLE (дискусија за видеото)
3. Набљудување на патен сообраќај/разговор (1 час)	<ul style="list-style-type: none"> Учениците наредени во колона по двајца излегуваат на блискиот локален пат и во период од 15 минути набљудуваат какви се превозни средства ќе поминат, дали правилно се движат, каков модел се и сл. Се враќаат во училница и споделуваме импресии од набљудувањето.

<p>4. Истражување за современи сообраќајници ИКТ (1 час)</p> <p>5.Истражување за современи сообраќајни превозни средства (1 час)</p> <p>6. Проектна задача – сообраќај (2 часа)</p>	<ul style="list-style-type: none"> Учениците поделени во парови добиваат таблет и задача . Еден од учениците треба да запишува податоци до кои ќе дојдат. Истражуваат на интернет за неверојатно архитектонски зданија од областа на сообраќајот. Запишуваат а потоа презентираат податоци. Симнуваат слики и видеа. Може да ми ги проследат и линковите на кои следеле а на смарт-таблата тоа да го споделат со сите ученици и вербално да објаснат до какви откритија дошле. Учениците поделени во парови добиваат таблет и задача . Еден од учениците треба да запишува податоци до кои ќе дојдат. Истражуваат на интернет за современи сообраќајни средства што се движат на алтернативни извори на енергија и не ја загадуваат околината. Запишуваат а потоа презентираат податоци. Симнуваат слики и видеа. Може да ми ги проследат и линковите на кои следеле а на смарт-таблата тоа да го споделат со сите ученици и вербално да објаснат до какви откритија дошле. Учениците добиваат задача која може да ја работат во пар или мали групи (по желба) , да истражуваат дома , да собираат пишани податоци , слики од интернет или списанија а потоа во училиште да направат постер за соодветно подрачје од областа на сообраќајот. Следи презентација на сработеното . (воедно тоа е и тематско повторување
--	--

Тема 2 : Сообраќајни знаци, правила и прописи (13 часа)

Знаења /вештини :

- Се запознава со основните сообраќајни знаци
- Разбира дека во сообраќајот постојат правила кои МОРА да се почитуваат
- Знае и именува сообраќаен знак,да објасни каде и зошто се поставува
- Се запознава со поважните сообраќајни правила и прописи
- Знае да објасни одредена сообраќајна ситуација
- Возила со првенство на минување

Ученикот/ученичката ќе биде способен/способна да:

- Препознае и именува сообраќајни знаци
- Да се снаоѓа во одредени сообраќајни ситуации и соодветно да постапува

- Правилно да се движи во сообраќајот
- Да научи дека постојат возила кои имаат предност и не подлежат на стандардните правила

Ученикот/ученичката ќе:

- Ја развива и надградува својата сообраќајна култура
- Се оспособи за иден совесен учесник во сообраќајот

Содржини (и поими) и број на часови	Примери за активности
<p>1. Сообраќајни знаци-општо (1 час)</p> <p>2. Видови сообраќајни знаци</p> <p>-знаци за известување (1 час)</p> <p>-знаци за опасност (1 час)</p> <p>-знаци за ограничување (1 час)</p> <p>-светлосни сообраќајни знаци-семафор (1 час)</p> <p>-изработка на</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Учениците во парови на листА4 , цртаат по неколку сообраќајни знаци што веќе ги познаваат (или ги имаат видено , но не го знаат нивното значење). Потоа дискутираме за нацртаното. • Проследуваат видео за сообраќајните знаци https://semaforko.mk/soobrakajni-znaci • Дискусија за видеото <ul style="list-style-type: none"> • Учениците на смарт-таблата разгледуваат разни знаци кои имаат сина боја и (најчесто) правоаголна форма. (бура на идеи) Што ни покажуваат овие сообраќајни знаци, каде ги среќаваме ? • Цртаат знаци за известување <ul style="list-style-type: none"> • Учениците на смарт-таблата разгледуваат разни знаци кои имаат жолта боја и триаголна форма. (бура на идеи) Што ни покажуваат овие сообраќајни знаци, каде ги среќаваме ? • Цртаат знаци за опасност <ul style="list-style-type: none"> • Учениците на смарт-таблата разгледуваат разни знаци кои имаат жолта боја и округла форма. (бура на идеи) Што ни покажуваат овие сообраќајни знаци, каде ги среќаваме ? • Цртаат знаци за ограничување <ul style="list-style-type: none"> • Учениците на смарт-таблата разгледуваат знаци кои имаат светлечки пораки. (бура на идеи) Што ни покажуваат овие сообраќајни знаци, каде ги среќаваме ?Еден ученик ќе ги објасни значењата на боите на семафорот. • Цртаат светлосни сообраќајни знаци <ul style="list-style-type: none"> • Учениците се поделуваат во пар и одбираат (со ждревка) една група сообраќајни знаци. Донесуваат (претходно) материјал од дома и изработуваат по неколку сообраќајни знаци од секој вид. • Еден пар (со моја помош) ќе направи семафор • Следи презентација и изложба на сработеното

<p>сообраќајни знаци од картон и пластични цевчиња (2 часа)</p>	
<p>-сообраќајни правила (3 часа)</p> <p>-сообраќајни ситуации (1 час)</p> <p>- Возила со првенство на минување (1 час)</p> <p>- Сообраќаен квиз (1 час)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Учениците прво проследуваат видео https://www.facebook.com/watch/?v=2627196464247304 • Отвараме дискусија Што видовте , кои правила може да ги воочиме на ова видео? • Учениците раскажуваат неколку слични случки , кога од невнимание можеле да бидат жртва во сообраќајот. • Играат игра – Симулација на сообраќаен прекршок (самите одбираат улоги и сценарио) <ul style="list-style-type: none"> • Учениците се поделени во парови • Учениците го тестираат своето знаење преку квиз https://www.crnobelo.com/testovi-i-kvizovi/ • Споделуваме импресии од наученото <ul style="list-style-type: none"> • Учениците од претходно имаат за домашна задача да разговараат со родителите (возачи) за возилата со првенство на минување • Дебатираме ЗА и ПРОТИВ пропуштање на ваквите возила <ul style="list-style-type: none"> • Учениците одговараат на прашања подготвени од наставникот (во презентација). Ученикот кој ќе има најмногу точни одговори ќе добие награда

Тема 3 : Воzeње велосипед / правила (3 часа)

Знаења /вештини :

- Ја разбира разликата на различните рачни сигнали при возење велосипед
- Може да искаже и практикува правила за возење велосипед
- Умее да дава рачна сигнализација при возење велосипед
- Разбира како рачната сигнализација влијае на безбедноста на сите учесници во сообраќајот
- Сфаќа дека секој учесник во сообраќајот е одговорен за безбедноста лична и општествена
- Знае дека при возење на велосипед мора да се почитуваат сообраќајните правила и прописи
- Има познавања од велосипедска комуникација

Ученикот/ученичката ќе биде способен/способна да:

- Дава рачна сигнализација при возење велосипед
- се вклучив во сообраќај при тоа почитувајќи ги сообраќајните правила и прописи

Ученикот/ученичката ќе:

- Ги почитува сообраќајните правила и прописи при возење велосипед
- ги користи рачните сигнали соодветно ;
- практикува мерки за заштита при возење велосипед
- ја препознава важноста од почитување на сообраќајните правила и прописи

Содржини (и поими) и број на часови	Примери за активности
<ul style="list-style-type: none"> • Велосипедска комуникација ,важни информации за возење велосипед и сообраќајни правила и прописи при возење велосипед – 3 часа 	<ul style="list-style-type: none"> • Преку работилници и активности понудени од Прирачник за велосипедски активности за деца од основно образование изработен од Еко логик и Вело училишта учениците се запознаваат со комуникацијата помеѓу велосипедистите и останатите учесници во сообраќајот , Рачната сигнализација и важноста на истата –(2 часа) • Практични вежби за рачна сигнализација при возење велосипед – (1 час) • Преку излагање на наставникот учениците дознаваат за важните правила и прописи за возење велосипед а потоа преку дискусија заклучуваат зошто е важно да се следат истите –(1 час) • Учениците самостојно ја цртаат замислената безбедна средина во која може слободно да се вози велосипед притоа креираат и сообраќајни знаци кои пренесуваат пораки до другите учесници во сообраќајот поврзувајќи ги своите идеи со понудени содржини во Прирачникот „Безбедни училишни зони“ изработен од Еко логик и Вело училишта – (1 час) • Учениците се запознаваат со сообраќајните правила и прописи како и со сообраќајните знаци важни за секој учесник во сообраќајот особено за велосипедистите притоа проследуваат различни видеа и презентации подготвени од наставникот или сподели на интернет – (1 час)

Тема 4 : Практични вежби за возење велосипед (10 часа)

Знаења /вештини :

- Ја разбира разликата меѓу различните видови терени при возење велосипед
- Може да вози велосипед во различни ситуации
- Умее да вози велосипед по различен терен
- Разбира како брзината на возење и рамнотежата влијаат при безбедно возење велосипед
- Сфаќа дека при вклучување во сообраќај мора да ги почитува сообраќајните правила и прописи
- Знае соодветно да ги користи рачните сигнали при возење на велосипед
- Има познавања од возење Бавна трка

Ученикот/ученичката ќе биде способен/способна да:

- Вози велосипед по различен терен
- Соодветно применува рачна сигнализација при возење велосипед

Ученикот/ученичката ќе:

- го вози велосипед безбедно и со почитување на сообраќајните правила и прописи;
- ги користи велоисипедите како превозно средство
- практикува возење велосипед како рекреација и спорт
- ја препознава важноста од возењето велосипед како одржлив транспорт

Содржини (и поими) и број на часови

Примери за активности

- Подготовка пред активно возење велосипед -2 час

- Преку дискусија ,демонстрација од наставникот и практични вежби учениците се запознаваат со важноста од правилна подготовка пред активно возење велосипед притоа се реализираат неколку работилници од [Прирачник за велосипедски активности за деца од основно образование изработен од Еко логик и Вело училишта](#) (м-проверка , правилно тргнување/застанување ,свртување лево / десно , правилна употреба на кочниците , вежби за велосипедско нагудување и функција ,едноставни вежби за проверка на функционалноста на велосипедот) – (2часа)

<ul style="list-style-type: none"> • Практични вежби за возење велосипед - 8 часа 	<ul style="list-style-type: none"> • Учениците се воведуваат во возењето велосипед на кратки патеки во училишниот двор (учениците кои умеат самостојно да возат ги збогатуваат своите знаења и умешност) – 2 часа • Преку практично возење низ поставени реквизити учениците ги усовршуваат своите умеања за возење на велосипед притоа возат неколку различни Вело полигони со различни предизвици (угорници, удолници, возење низ тесни патеки, возење по скали , возење со една рака и сл) изгледот на полигоните и активностите се користат со насоки од Прирачник за велосипедски активности за деца од основно образование изработен од Еко логик и Вело училишта– (6 часа) • Учениците возат „Бавна трка“ притоа натпреварувајќи се во умешност на возење – (1 час) • Учениците се вклучуваат во Вело родео организирано од ЕКО-Логик и Вело училишта – (1 час)
--	---